

1. Obiekt

729 ZESPÓŁ KLASZTORYNY BOŻOGROBCÓW, OB. PARAFIA RZ.-KAT.P.W. GROBU
BOŻEGO, PLEBANIA, BUDYNEK POKLASZTORYNY, SĄD I PROKURATURA REJONOWA,
BIURO WYSTAW ARTYSTYCZNYCH W KIELCACH FILIA MIECHÓW.

2. Czas powstania

XII-XV wiek,
XVII-XVIII w.

3. Miejscowość

M I E C H Ó W

11. Zdjęcia. rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

WIDOK OD STRONY PL. KOŚCIUSZKI

WIDOK OD STRONY PD.-ZACH. NA DOM
KATECHEZY, BUD. SĄDU I KOŚCIOŁ Z WIEŻĄ

Plan orientacyjny zespołu, skala
1:25000, stan wg mapy z 1975 r.

WIDOK Z WIRYDARZA KLASZTORU

4. Adres

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo kieleckie

gmina Miechów

pow. Miechów

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975

województwo krakowskie

powiat Miechów

8. Właściciel i jego adres

Parafia rz.-kat., ul. Warszawska 1, 32-200 Miechów.

Skarb Państwa

9. Użytkownik i jego adres Parafia rz.-
kat., ul. Warszawska 1; Sąd Re-
jonowy i BWA Kielce Filia Mie-
chów, pl. Kościuszki 3a; Pro-
kuratura Rejonowa, pl. Kościusz-
ki 3a, 32-200 Miechów.

10. Rejestr zabytków

Nr 969 data 1978.03.21

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu

W 1163 r. Jaksza h. Gryf sprowadził z Jerozolimy zakonników, którzy w Miechowie założyli konwent Bożogrobców. Już wkrótce zbudowali kamienny klasztor, kilka budynków gospodarczych i murowany kościółek konsekrowany w 1166 r.

W latach 1235-93 wzniesiono obok starej nową świątynię romańską. Na południe od swej siedziby, nad rzeką Miechówką zakon wówczas zaczął tworzyć zaplecze gospodarcze m.in. budując młyn.

W 1311 r. z polecenia ks. Wł. Łokietka Bożogrobcy opuścili Miechów, dokąd powrócili pięć lat później. W tym czasie w klasztorze mieścił się kasztel. Od 1365 r. zakon stał się właściwie rozległego folwarku wójtownskiego z 2 stawami i zabudową gospodarczą usytuowaną w pobliżu źródeł Miechówki. Od XIV w. konwent dysponował również kilkoma stawami rybnymi na przedmieściu Janów oraz młynami nad rzeczką Cichą.

Pomimo licznych szkód spowodowanych w XIV w. przez różnych najeźdźców oraz 3 pożarów miasta (1379, 1506 i 1745 r.) niszczących także budowle klasztorne usytuowane w jego centrum - zakonnicy po każdym z tych kataklizmów nie tylko odbudowywali ale i rozbudowywali konwent wraz z kościołem.

W latach 1385-93 powstał nowy czworobok klasztoru z wirydarzem i osobną kuchnią otoczony murem, a na przełomie XIV i XV w. - gotycka świątynia z nową wieżą na relikwach wcześniejszej budowli. W 1401 r. wzniesiono osobny budynek klasztorny zwany "zamkiem" (rezydencja proboszczów generalnych zakonu), a pięć lat później browar przy południowej bramie konwentu wraz z wydrążoną obok stud-

nią. W ten sposób ukształtował się (c.d. - patrz załącznik nr 2).

13. Opis, sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje

Lokalizacja - zespół znajduje się w centrum Miechowa, w pobliżu Rynku. Zajmuje terytorium o zarysie czworoboku ograniczone: ul. Warszawską (od wschodu), ul. Miechowity i pl. Kościuszki (od południa), ul. Janów Górny (od zachodu) i ul. Podzamcze (od północy). Na terenie lekko opadającym ku północy, zakończonym skarpą od ul. Janów Górny i Podzamcze, jest usytuowany d. ogród - w części zachodniej i sad klasztorny - w części północnej oraz zwarta zabudowa konwentu - w części wschodniej.

Do centralnie zlokalizowanego kościoła orientowanego z wieżą południową przylega od zachodu czworoboczny klasztor z małym wirydarzem, w którym kaplica Grobu Chrystusa. Dawna siedziba zakonników przedłużona od południa o 2 budynki tworzące na planie formę zbliżoną do litery "Z" (ob. mieści się w nich Sąd i Prokuratura Rejonowa oraz BWA Kielce Filia Miechów). Świątynia w narożniku pn.-wsch. łączy się poprzez zakrystię z dawną rezydencją przełożonych zakonu (ob. plebania) równoległą do ul. Warszawskiej. Za nią brama przejazdowa na małe podwórze gospodarcze poprzedzające obszerny dziedziniec wewnętrzny - ob. ogród kwiatowy. Podwórze od północy zamyka współczesny budynek mieszkalny dla księży ze zrekonstruowaną basztą pn.-wsch., stojący na miejscu rozebranego obiektu gospodarczego. Teren dziedzińca w części pn.-zach. łączy się poprzez sad z ogrodem. Tam kilkanaście drzew owocowych, pośrodku szpaler starych lip, w części pd.-wsch. nowy dom katechezy; na obrzeżach skarpy drzewa liściaste i krzewy.

Przestrzeń między świątynią i plebanią oraz ul. Warszawską i Miechowity wypełnia cmentarz przykościelny, którego teren za wewnętrznym murem oporowym ze schodami, przy siedzibie proboszcza jest niżej położony. Cmentarz otoczony niskim murem ceglano-kamiennym zwieńczonym żeliwną balustradą ażurową, którego ceglane słupy działowe są zakończone przeważnie kamiennymi kulami. W ogrodzeniu 4 wejścia ze słupami zwieńczonymi kamiennymi urnami rokokowymi lub kulami. Na trawiastym terenie rosną m.in. stare kasztany, lipy, młode świerki srebrzyste; alejki wyłożone płytami. Tam również znajdują się: pośrodku żelazny krzyż Bożogrobców na kamiennej kolumnie i 3 pomniki kamienne w formie postumentów - z postacią św. Jana Nepomucena, figurą Matki Boskiej i z posągami Chrystusa (?) z owieczką.

Pozostała część zespołu jest otoczona: płotem metalowym (od pl. Kościuszki) i drewnianym (od ul. Janów Górny), siatką metalową przechodzącą w mur kamienny (od ul. Podzamcze). Dodatkowe podziały wewnętrzne tworzą: płot metalowy między podwórzem, dziedzińcem i sadem oraz murek z siatką wzdłuż zachodniej elewacji budynku Prokuratury i Sądu.

14. Kubatura

15. Powierzchnia użytkowa

ok. 3,85 ha

16. Przeznaczenie pierwotne

sakralne, mieszkalne i
gospodarcze

17. Użytkowanie obecne

sakralne, mieszkalne i
biurowe.

18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja

K.Kruczek, Miechów - Zespół poklasztorny Bożogrobców -
Dziennik nadzoru archeologicznego przeprowadzonego w d-
niach od 15 lipca do 8 sierpnia 1980 r., PKZ O/Kraków 1980
(maszynopis)

19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy,
konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)

Stan zachowania istniejących budynków zespołu dobry,
za wyjątkiem korpusu czworobocznego klasztoru i pleba-
nii wymagających gruntownego remontu. W przyszłości
należy uporządkować zagospodarowanie terenu i zrewalo-
ryzować zaniedbaną zielen d. ogrodu klasztornego z za-
chowaniem skarpy od strony ul.Podzamcze i częściowo
ul.Janów Górny. Na powyższej skarpie powinno się ro-
zebrać stare, częściowo zniszczone ogrodzenie drewnia-
no-metalowe i wykonać nowe, identyczne jak od strony
pl.Kościuszki.

20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

22. Bibliografia

Z.Pęckowski, Miechów - studia do dziejów miasta i ziemi miechowskiej do roku 1914, Kraków 1967.
G.Dreścik, Miechów - Zespół d. klasztoru Bożogrobców - dokumentacja historyczna, t.1-3, Kraków 1980 (maszynopis).

23. Źródło ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst Chojnacki Olgierd - lipiec 1992
imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki Chojnacki Olgierd - lipiec 1992
imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr. Siudowski Wojciech - sierpień 1992.
imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów PSOZ - Kielce

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwisko wypełniających)

27. Załączniki

Nr 1 - plan sytuacyjny zespołu + fotografie
Nr 2 - c.d. historii zespołu + fotografie

MIECHÓW - zespół klasztorny Bożogrobców - plan sytuacyjny - skala 1:1000

1. Miechów

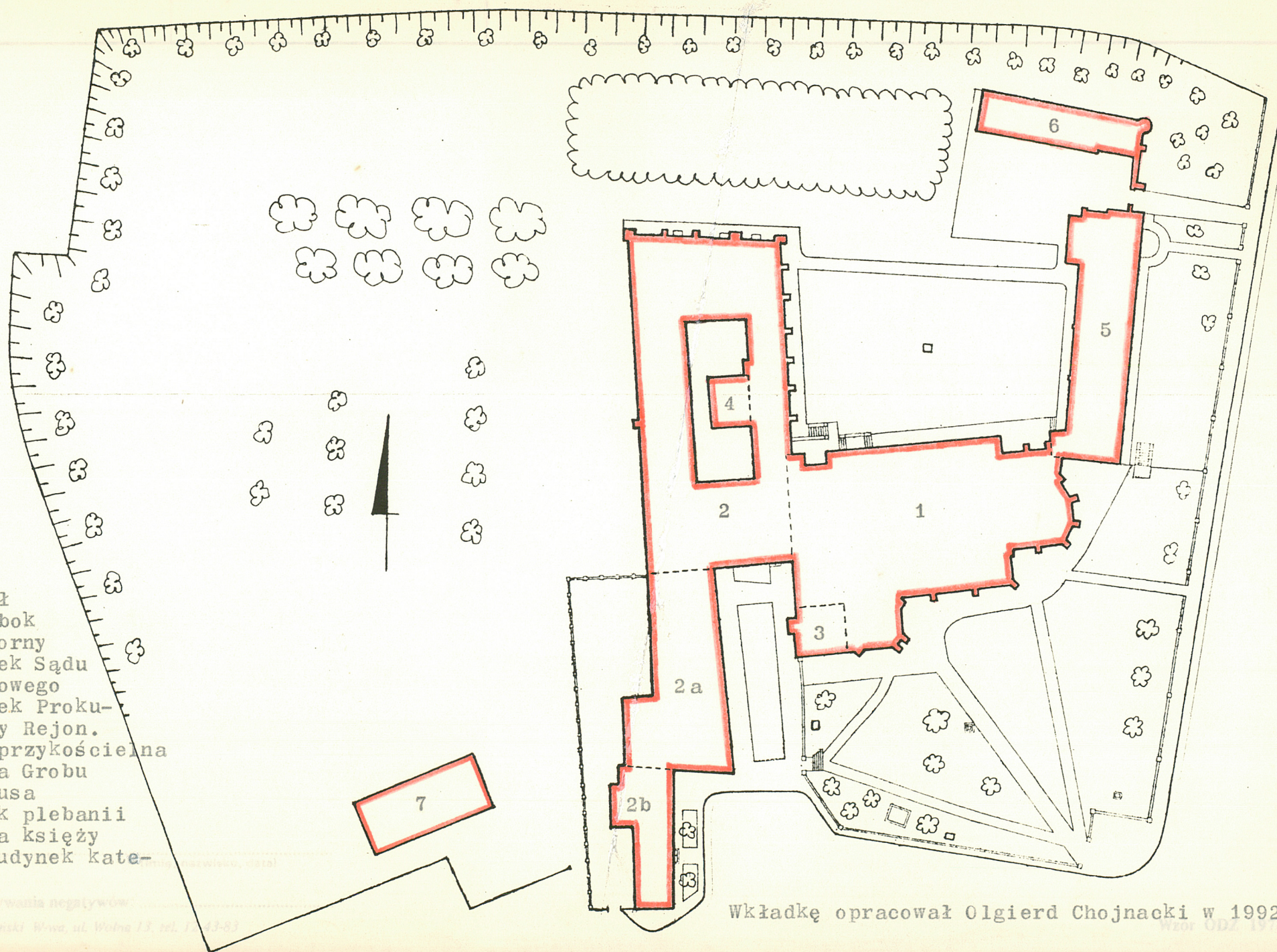
Legenda:

- 1/ kościół
- 2/ czworobok klasztorny
- 2a/ budynek Sądu Rejonowego
- 2b/ budynek Prokuratury Rejon.
- 3/ wieża przykościelna
- 4/ kaplica Grobu Chrystusa
- 5/ budynek plebanii
- 6/ dom dla księży
- 7/ nowy budynek katechezy

Miejsce przechowywania negatywów:

Zd. Poligr. Jan Jasinski W-wa, Woźna 13, tel. 1-13-83

Wkładkę opracował Olgierd Chojnacki w 1992 r.

WIDOK OD WSCH. NA DOM DLA KSIĘŻY

WIDOK OD PN. NA DOM DLA KSIĘŻY

WIDOK OD PD. NA DOM DLA KSIĘŻY

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
MIECHÓW	ZESPÓŁ KLASZTORNY BOŻOGROBCÓW	c.d. historii zespołu

zespół zwartej zabudowy sąsiadujący od zach. i pn. z rozległym terenem ogrodu, który z czasem podzielono na zakonny i proboszczański. Centralnie usytuowany kościół; przy nim od strony pd. wolnostojąca, wysoka wieża, od pn.-zach. - czworoboczny klasztor, a od pn.-wsch. przylegający do zakrystii "zamek" proboszczów generalnych. Na obrzeżach konwentu powstały budynki gospodarcze i mieszkalne dla służby. Tereny folwarczne znajdowały się nad rzeczkami Miechówką i Cichą, w znacznej odległości od głównej siedziby zakonnej w kierunku pd. i zach. Odbudowa zniszczeń po kolejnym pożarze, ze względu na stosunkowo niewielkie szkody, trwała krótko. W trakcie jej realizacji wirydarz otoczono nowym krużgankiem, a wewnątrz tego dziedzińca zbudowano kaplicę Grobu Chrystusa (30-te lata XVI w.) przylegającą do wsch. odcinka obejścia klasztornego. W poł. tego stulecia powstała w narożniku cmentarza przykościelnego dzwonnica drewniana, której w 1614 r. dodano kamienną podmurówkę. W 1 poł. XVII w. wyremontowano kościół, wieżę i siedzibę zakonników, którą częściowo prze- i rozbudowano, a ogród klasztorny otoczono murem zastępującym parkan. Od 1642 r., nad rz. Cichą, funkcjonowała cegielnia zakonna wraz z piecem do wypalania wapna. W 1643 r. stary browar i stajnie przeniesiono gdzie indziej, a na ich miejscu zbudowano piętrowy "dom dla znamienitych gości zakonu", który przylegał od pd. do zach. skrzydła klasztoru. W tym samym czasie utworzono dziedziniec wewnętrzny odgradzony murem od miasta. Zabudowa konwentu bardzo zniszczona pożarem w 1745 r. była sukcesywnie odbudowywana aż do 1791 r. Wtedy powstała barokowa świątynia bazylikowa, piętrowa siedziba ekonoma (utworzona z resztek zrujnowanej dzwonnicy) i "pałacyk opacki". Ten ostatni budynek, przylegający do "domu gościnnego" od pd., wzniesiono na powiększonym dziedzińcu oddzielonym od miasta niezabudowaną przestrzenią. Po kasacie zakonu w 1819 r. z części zespołu utworzono parafię, w skład której weszły: kościół, dawny "zamek" proboszczański przekształcony w plebanię, sąsiadujące z nią budynki gospodarcze i dawne ogrody. Pozostała zabudowa i tereny należące do Bożogrobców przeszły na własność Skarbu Państwa. Ok. 1829 r. rezydencję opata i dom gościnny zaadaptowano na potrzeby różnych urzędów świeckich i mieszkania dla ich obsługi, domy i parcele zakonne w mieście sprzedano na publicznej licytacji, a dziedziniec przekształcono w plac publiczny. Natomiast zabudowania folwarczne wydzierżawiano głównie urzędnikom. W 1830 r. na wolnej przestrzeni między konwentem i miastem wytyczono nową ulicę (ob. Warszawska) i skwer zwany "ogródek saski". W 1839 r. rozebrano d. dom ekonoma, a w następnym roku powstała nowa uliczka (ob. Miechowity) utworzona na terenie pd. części cmentarza przykościelnego w celu połączenia rynku z urzędami mieszczącymi się w pd. budynkach klasztoru. W trakcie realizacji tego przedsięwzięcia rozebrano stare ogrodzenie cmentarza, przesunięto bramę wjazdową na teren przykościelny nieco w kierunku pn., a zdobiące ją kamienne figury 2 aniołów oraz św. Piotra i Pawła umieszczono na zewn. postumentach kruchty pd. Uszczuplony teren cmentarza otoczono drewnianym ogrodzeniem. W 1846 r. zbudowano w ogrodzie d. proboszczańskim parterową kuchnię i piekarnię dla wojsk carskich, które kilkakrotnie w latach 1832-64 kwaterowały w plebanii i klasztorze. W 1863 r., po nieudanej próbie powstańców zdobycia Miechowa, Rosjanie zniszczyli zabudowę folwarku nad rz. Miechówką i ogrodzenie cmentarza przykościelnego. Kolejny dzierżawca folwarku W. Piątkowski odbudował i przekształcił zabudowę w rezydencję podmiejską z nowo utworzonym parkiem, sadem i ogrodem warzywnym. Ok. 1880 r. cmentarz przy świątyni ogrodzono nowym, istniejącym do dziś, murem ceglano-żeliwnym. W latach 1893-5 na dziedzińcu przyklasztornym wzniesiono cerkiew i "popówkę". W końcu XIX w. zlikwidowano d. cegielnię zakonną, a na jej miejscu zbudowano obiekty monopolu spirytusowego.

Wkładkę założył:
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów:

VERTE !

W 1907 r. rozebrano do fundamentów opustoszały "pałacyk" opata ze zniszczoną ścianą pd. i wzniesiono na tym miejscu eklektyczną oficynę piętrową. W tym samym czasie również wyburzono częściowo zrujnowaną d. kuchnię zakonną. W 1915 r. wojsko austriackie rozebrało większość budynków w rezydencji Piątkowskiego, wycięło drzewa i zdewastowało park. Ocalały budynek d. spichlerza w 1926 r. przebudowano i zaadaptowano na sierociniec. W 1923 r. cerkiew zamieniono na kaplicę szkolną.

W latach 1937-59 splantowano teren cmentarza przykościelnego i dziedzińca wewn., przywrócono d., pn.-wsch. część cmentarza przed fasadą plebanii otaczając ją nowym ogrodzeniem, odgruzowano wirydarz i dobudowano 2 narożne klatki schodowe w budynku plebanii likwidując dotychczasową sień przejazdową.

Po 1945 r. rozebrano d. cerkiew i dom popa, a sierociniec zamieniono na dom dziecka.

W 70-tych latach XX w. odrestaurowano kościół, rozebrano d. budynek gospodarczy w pn.-wsch. części zespołu, na miejscu którego w 1980 r. wzniesiono dom mieszkalny dla księży oraz zrekonstruowano narożną basztę kamienną włączoną w jego elewację wsch. W latach 1978-84 wykonano generalny remont budynku, w którym po ostatej wojnie mieści się Sąd oraz oficyna zajętej na siedzibę Prokuratury. Ok. 1990 r., w pd.-wsch. części ogrodu klasztorного wzniesiono nowy budynek katechezy (do dziś w stanie surowym). Aktualnie niewielka ilość pomieszczeń w czworoboku poklasztornym jest użytkowana głównie na lokale mieszkalne.

WIDOK NA SZPALER LIP W OGRODZIE

WIDOK NA DAWNY SAD PROBOSZCZAŃSKI

WIDOK NA DRZEWA OWOCOWE W OGRODZIE

WIDOK OD PD.-ZACH. NA CMENTARZ PRZYKOŚC.

Załącznik opracował Olgierd Chojnacki - lipiec 1992.